

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΓΑΘΗΣ ΜΗΤΡΟΣ.

ἘΞΕΔΟΘΗ νεωστὶ ἐν Σμύρνῃ Ἐγχειρίδιον τῆς Μητρὸς, ἥτοι Ἐπιστολαὶ πρὸς Ἀδελφὴν περὶ Ἀνατροφῆς Τέκνων, ἐπιθεωρηθεῖσαι παρὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας. Ὁ σκοπὸς τοῦ συγγράμματος φαίνεται ἐκ τοῦ ἐπιμένου παραγράφου·—

Ἀφ' ἧς ὥρας σ' ἔδωκα, ἀγαπητῇ μου, τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν, καὶ σὲ ἀφῆκα εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἀγαπητοῦ συζύγου σου καὶ τῆς Θείας Προνοίας, δὲν ἔπαυσα νὰ παρατηρῶ τὰ διαδήματά σου. Ἀλλὰ στοχάσου ἀπὸ ποῖον αἶσθημα κυριεύομαι σήμερον, γνωρίζουσα ὅτι σφίγγεις εἰς τὰς ἀγκάλας σου πολυτιμον θησαυρὸν, καὶ ὅτι ἐρωτᾷς μετὰ μεγάλης προθυμίας, πῶς νὰ ἀναθρέψω τὸ βρέφος τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς μὲ ἐχάρισε;

Εἰς τὴν ἐσχάτην ἐρώτησιν ἀποκρίνεται διὰ τῶν προκειμένων ἐπιστολῶν ἡ φιλόστοργος ἀδελφὴ· μολοντί δὲ πᾶσα μήτηρ καὶ πᾶς γονεὺς ὀφείλει νὰ ἀναγνώσῃ ἐξ ὁλοκλήρου πονημάτιον πραγματευόμενον περὶ τὸσον ἀξιολόγου ὑποθέσεως, θέλομεν, μ' ὅλον τοῦτο, καταχωρήσειν εἰς τὰς στήλας τῆς Ἀποθήκης ὀλίγα τινὰ ἐξ αὐτοῦ ἀσπασμάτια, πρὸς εὐχαρίστησιν καὶ ὠφέλειαν ἐκείνων, ὅσοι δὲν ἔχουν εὐκαιρίαν ἢ διάθεσιν νὰ ἀναγνώσωσι περισσότερον. Εἰς τὴν Δευτέραν Ἐπιστολὴν λέγει ἡ συγγραφέα·—

Ὁ ἐμπιστευμένος τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἄλλων χρειάζεται πρὸ πάντων νὰ γνωρίζῃ ἑαυτὸν καὶ νὰ διοικῇ ἑαυτὸν, καὶ ἡ παρατήρησις αὕτη ἐφαρμόζεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς μητέρας. Ποσάκις κατὰ δυστυχίαν βλέπομεν μητέρας, αἵτινες δι' ἑλλειψιν τοῦ προτερήματος τοῦτο καθίστανται ὅλως διόλου ἀνίκανοι νὰ ὀδηγῶσιν ὀρθῶς τὰ τέκνα των· ὅθεν ταῦτα καταντοῦν εἰς μεγίστας παρεκτροπὰς, καὶ φέρουν ὄνειδος καὶ θλίψιν εἰς τοὺς δυστυχεῖς γονεῖς των!

Ἰσως δὲν ὑπάρχει γονεὺς, οὐδ' ὁ χειρότερος, ὅστις δὲν εὐχεται χρηστὴν ἀνατροφὴν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν εἰς τὰ τέκνα του· πόσοι, μ' ὅλον τοῦτο, οἱ μὴ προσπαθοῦντες διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν παραδείγματος νὰ διδάξωσι τὰ χρηστὰ καὶ ἐνάρετα εἰς τὰ ἰδιά των τέκνα! Ὅ,τι καλὸν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν, πρέπει νὰ τὸ ἀποκτήσωμεν πρῶτον ἡμεῖς αὐτοί· ἡ μήτηρ, περιθάλπουσα καὶ καλλιεργοῦσα ἐν ἑαυτῇ πᾶν ἐνάρετον αἶσθημα, προετοιμάζει ἤδη κατὰ τὸν ἀσφαλέστερον τρόπον τοὺς ψυχικοὺς καλλωπισμοὺς τῶν θυγατέρων της. Ὅ,τι σπεῖρει ἐν ἑαυτῇ, θερίζει καὶ εἰς τὰ ἰδιά της τέκνα· ἀλλ' ἡ κακῶς ἀνατεθραμμένη καὶ κακῶς διάγουσα, πῶς δύναται νὰ ἐλπίσῃ χρηστοῦναι καὶ ἐναρέτους θυγατέρας; μῆτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβύλων σῖκα;

Μολοντί δὲ περὶ μητέρων ὁ λόγος, αἱ αὐταὶ μ' ὅλον τοῦτο παρατηρήσεις ἀληθεύουσι καὶ περὶ τῶν διδασκάλων.

Οἱ διδάσκαλοι συνεργοὺσι μετὰ τῶν γονέων εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας· καὶ ἂν αὐτοὶ ὀδηγῶνται μᾶλλον ἀπὸ τὰ πάθη των παρ' ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἂν ἡ διαγωγή των καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν δὲν ᾖ παρὰδειγμα ἀρετῆς, τὸ ἀποτέλεσμα θέλει εἶ ἀνάγκης εἶσθαι ὀλέθριον εἰς τοὺς μαθητάς των. Καὶ ὅμως πόση καὶ περὶ τοῦτου ἀδιαφορία! ὁ τυχὼν ἀνοίγει σχολεῖον, καὶ ὁ κόσμος στέλλει τὰ παιδία του νὰ διδασχῶσι, μολὶς ἐρευνῶν ἢ ἐξετάζων περὶ χαρακτῆρος ἢ ἱκανότητος.

Ἡ μήτηρ, λέγει τὸ Ἐγχειρίδιον, διὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαιτουμένην προετοιμασίαν εἰς ὀρθὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου της, πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὰς μεθόδους τῆς ἐκπαιδεύσεως, τουτέστι κατὰ ποῖον σύστημα, κατὰ ποῖαν μέθοδον ἀρμυρίζει νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες. Ἐν ἀπὸ τὰ καθήκοντα τῆς μητρὸς εἶναι καὶ ἡ μέχρι τινὸς ἐπιστάσις τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων της. Αὕτη ὀφείλει νὰ ἐξετάζῃ τὴν πρόσδον τῶν μικρῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων της, καὶ νὰ ἐρευνᾷ ποῖα μέσα μεταχειρίζονται οἱ διδάσκαλοι των πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν φυσικῶν, νοητικῶν, καὶ ἠθικῶν δυνάμεων αὐτῶν, καὶ ἂν τὰ μέσα ταῦτα ᾖν κατάλληλα ἢ ὄχι. Ἀνάγκη πᾶσα λοιπὸν ἡ μήτηρ νὰ ἐκπαιδεύῃ, ὥστε νὰ γένῃ ἱκανὴ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων της. Χρειάζεται νὰ γνωρίζῃ τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς δυνάμεις αὐτῶν, καὶ νὰ μελετᾷ τὰς κράσεις καὶ διαθέσεις των, διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὁποῖα ἀποτελέσματα θέλουν ἐπιφέρειν αἱ προσπάθειαι της καὶ τὰ διάφορα μέσα ὅσα μεταχειρίζεται.

Πρέπει νὰ ἔχῃ κάποιαν ἰδέαν τῆς Φυσιολογίας, καὶ νὰ γνωρίζῃ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ φωτός, τῆς θερμότητος, τοῦ ἀέρος, τῆς διαίτης, καὶ τῆς γυμνάσεως εἰς τὸ ἀνθρώπινον σύστημα—τὴν δυνάμιν καὶ χρῆσιν τῶν ὀργάνων τῆς πέψεως, τῆς καρδίας, τῶν πνευμόνων, τοῦ ἐγκεφάλου, τῶν νεύρων, τοῦ δέρματος, καὶ τῶν πέντε αἰσθητηρίων· νὰ γνωρίζῃ μέχρι τινὸς βαθμοῦ τὰ συμπτώματα τῶν ἀρρώστιων, ὥστε νὰ πράττῃ τὰ χρειάζόμενα εἰς περιστάσεις ὅπου δὲν δύναται νὰ συμβουλευθῇ ἱατρὸν· πρέπει νὰ γνωρίζῃ ποῖαν ἐπιρροὴν ἔχει εἰς τὰς νοητικὰς δυνάμεις ἡ ὑγιὴς ἢ νοσώδης κατάστασις τῶν σωματικῶν ὀργάνων, καὶ πῶς τὰ ἠθικὰ αἰσθήματα δύνανται νὰ μεταβληθῶσιν ὁλοκληρῶς ἀπὸ μόνας τὰς φυσικὰς αἰτίας. Χωρὶς τὰς γνώσεις ταύτας εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ ὀδηγῇ καὶ νὰ μορφῶνῃ καθὼς πρέπει τὴν φυσικὴν κρᾶσιν τοῦ τέκνου της.

Εὐχῆς ἔργον ἦτον ἡ μήτηρ νὰ ἔχῃ καὶ γινῶσιν τινὰ τῆς Φιλοσοφίας, ὥστε, βοηθουμένη ὑπ' αὐτῆς, καὶ παρατηροῦσα, ἐκ νηπιότητος τοῦ τέκνου της, τὰς ἀναπτύξεις τοῦ νοός, μὲ πολλὴν ὠφέλειαν νὰ γυμνάζῃ τὸν ὀφθαλμὸν, τὸ ὠτίον, τὴν γλῶσσαν, τὴν χεῖρα, καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ ὄργανα αὐτοῦ, καὶ οὕτω νὰ

τὸ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ πολλὰ σφάλματα καὶ πολλὰς ἀνοήτους προλήψεις.

Πρέπει τόσο νὰ γνωρίζῃ τὴν Ἱστορίαν, ὥστε εἰς οἰκίαν ὁμιλίαν μὲ τὰ τέχνα τῆς νὰ δίδῃ εἰς αὐτὰ ιδέας ὁρθὰς περὶ τῶν μεταβολῶν, αἵτινες συνέβησαν εἰς τὰ ἔθνη, νὰ ἐξηγῇ τὰς αἰτίας τῶν μεταβολῶν αὐτῶν καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν ὅσοι ἐνήργησαν αὐτὰς, καὶ νὰ παριστάνῃ εἰς αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ λαμπρὰ καὶ ἀξιολύμιστα κατορθώματα, τὰ ὅποια, ὡς τὸ πολύτιμον ἄλας τοῦ κόσμου, ἐφύλαξαν τὰ ἔθνη ἀπὸ παγκόσμιον φθορὰν καὶ ὄλεθρον.

Καλὸν εἶναι νὰ ἔχῃ καὶ γνώσεις τῆς Γεωμετρίας, τῆς Ἰχνογραφίας, καὶ τῆς Μουσικῆς, διὰ νὰ συνειθίσῃ τὰ τέχνα τῆς νὰ διακρίνωσι τὰ σχήματα καὶ τὴν ὠραιότητα, καὶ νὰ γυμνάξῃ καὶ τὴν φωνὴν τῶν εἰς τοὺς μελωδικούς ἤχους, οἵτινες ἔχουσι μεγίστην ἐπιβρῶν εἰς τὸ μαλακύνειν καὶ καταπραύνειν τὰ αἰσθήματα καὶ μεγάλων καὶ μικρῶν.

Ἐν συντομίᾳ, δὲν ὑπάρχει σχεδὸν κανεὶς κλάδος τῆς μαθητικῆς ἀχρηστος εἰς μητέρα, ἥτις ἐπιθυμεῖ νὰ γένωσι τὰ τέχνα τῆς ἀνθρώποι ἐνάρτετοι καὶ εὐδύμηνες.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, ἐρωτᾷ μειδιῶν ἴσως ὁ ἀναγνώστης, ποῦ νὰ τὰ μάθωσι αἱ θυγατέρες μας; εἰς τὰ ἥδη συστημένα σχολεῖα τῶν κορασίων, ὅπου μόλις διδάσκειται ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφὴ; καὶ ἀπὸ ποίας διδασκαλίσσας, ἐνῶ αἱ σημεριναὶ δυσκόλως γινώσκουσιν ἢ ἀναγινώσκουσιν; Ὅτι τὰ παρ' ἡμῶν σχολεῖα τῶν κορασίων εὐρίσκονται εἰς τὴν πρῶτην τῶν νηπιότητά, δὲν εἶναι ἀμφιβολία· καὶ ὅτι μᾶς λείπουν διδασκαλίσσαι ἀνάλογοι, ἀληθεῖς ἐπίσης· ἀλλ' ἂν αἱ προεξηρμημένοι γνώσεις χρειάζονται εἰς μητέρα ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἐκπληροῖ ὁρθῶς τὰ σπουδαῖά τῆς καθήκοντα, ἔπεται ὅτι οφείλομεν νὰ ἀναπληρώσωμεν τὴν ἑλλειψιν, συνιστῶντες ἀνώτερα σχολεῖα κορασίων, καὶ προετοιμαζόντες ἱκανὰς διδασκαλίσσας. Τὸ δημόσιον πρέπει νὰ φωτισθῇ καὶ περὶ τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως· ἐλευσινὸν θέαμα τῶν παρίσταται εἰς πάντα εἰδήμονα παρατηρητὴν· οἱ πλεῖστοι τῶν γονέων προσπαθοῦν νὰ διδάξωσι τὰς θυγατέρας τῶν, καὶ ἀφειδῶς δαπανῶσι πρὸς τοῦτο· ἀλλὰ πολλάκις ἀπαιδεῦτο αὐτοὶ, διευθύνουσι κακῶς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων τῶν· παρατρέχοντες τὰ ἀναγκαῖα, πηδῶσιν εἰς τὰ περιττά· κόραι, ἀγνοοῦσι τὴν κοινὴν γλῶσσαν, στέλλονται νὰ μάθωσι τὴν Γαλλικὴν· καὶ ὑπομονὴ ἂν ἀληθῶς ἐμάνθανον αὐτὴν· ἀλλ' ἀμεθοδῶς καὶ ἀτάκτως διδασκόμεναι, μόλις μετὰ πολλοὺς κόπους ψελλίζουσιν ὀλίγας φράσεις, τὰς ὁποίας καὶ λησμονοῦσιν αἱ πλεῖστοι, ἅμα ἐξέλθωσι τῆς σχολῆς! Τοῦτο δὲ εἶναι ὁ κολοφῶν τῆς παρ' ἡμῶν γυναικείας ἐκπαιδεύσεως.

Αἱ κόραι πρέπει νὰ διδάσκονται εἰς τὰ σχολεῖα ὅχι ὅτι δύναται ἀπλῶς νὰ συντείνῃ πρὸς ἐπίδειξιν εἰς τὰς

συναναστροφάς, ἀλλ' ὅσα θέλουν χρησιμεύειν εἰς αὐτάς, ὅπότεν κατασταθῶσι μητέρες καὶ οἰκοδόεσποιναί. Ὁ νοῦς τῶν πρέπει νὰ καλλιεργῇται καὶ νὰ πλουτίζεται μὲ παντοειδῆς ὠφελίμους γνώσεις, τὰς ὁποίας νὰ μεταδίδωσιν εἰς τὰ τέχνα καὶ τοὺς οἰκιακοὺς τῶν· ἡ φιλιαναγνωσία πρέπει νὰ ἐμπνέται εἰς αὐτάς ὅσον τὸ δυνατόν ἰσχυροτέρα, καὶ ἡ μελέτη τῶν χρηστῶν βιβλίων νὰ γίνεται ἐξίς, ὥστε ν' ἀφιερῶσιν εἰς αὐτὰ ὅσας ὥρας αἱ ἀμαθεῖς δαπανῶσιν εἰς τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, εἰς τὴν φυλαρίαν καὶ τὴν περιέργειαν τῶν ἀλλοτρίων.

Ἡ ιδέα τοῦ ὅτι ἡ μήτηρ εἶναι φύσει προσδωρισμένη ὡς παιδαγωγός, ἦτον ἐνίοτε δεκτὴ καὶ κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους. Ὁ νεώτερος Ἀρίστιππος ἐδιδάχθη ὑπὸ τῆς μητρὸς του· καὶ μολονότι τοσοῦτον ἐτιμᾶτο διὰ τὴν σοφίαν του, ἔχαιρεν ἐπονομαζόμενος Μητροδιδάκτος. «Διὰ τὴν εὐφράδειαν τῶν Γράκχων,» λέγει ὁ Κιντιλιανός, «εἵμεθα χρεῶσται εἰς Κορνηλίαν τὴν μητέρα τῶν, ἥτις, μολονότι ἐστάθη ἱκανὴ νὰ παραδίδῃ τὴν φιλοσοφίαν δημοσίως εἰς τὴν Ρώμην, δὲν ἡμέλησε νὰ διδάσκῃ καὶ κατ' ἰδίαν ἐκεῖνους, τοὺς ὁποίους δικαίως ἐπωνόμαζε μαργαρίτας τῆς.» Τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν δίδει καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος· «Ἡ εὐφράδεια τῶν Γράκχων,» λέγει, «ἔλαβε τὴν ἐντέλειάν τῆς ἀπὸ τὴν κομψότητα καὶ τὴν σαφήνειαν τῆς μητρὸς τῶν.»

Ὁ οἶκος εἶναι τὸ πρῶτον καὶ καταλληλότερον σχολεῖον τῶν παιδίων, καὶ πᾶσα μήτηρ ἔχει χρέος νὰ μεταδίδῃ εἰς τὰ ἑαυτῆς τέχνα τὰς πρώτας ἀρχὰς τῶν γνώσεων, ὡς καὶ νὰ ἐμπνέῃ εἰς αὐτὰ τὸν ἔρωτα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσεβείας· μακαρία δὲ ἡ δυναμένη καὶ θέλουσα νὰ πράττῃ οὕτω! Ἀδύνατον εἶναι τῶντι νὰ φωτισθῇ ἡ ὀλομέλεια ἔθνους τινός, ἐνόσω ἡ ἄγνοια ἐμποδίζει τὰς μητέρας νὰ ἐκπληρῶσι τὰ ὑψηλά τῶν καθηκόντων.

Αἱ γυναῖκες, παρατηρεῖ ἡ τὰς Ἐπιστολάς ταύτας συγγραφέας, ἔχουν μεγάλας ὑποχρεώσεις εἰς τὸν Χριστιανισμόν, καθότι δι' αὐτοῦ αἱ Εὐρωπαῖαι ἀνυψώθησαν εἰς τὸν σημερινὸν βαθμὸν τῶν, καὶ ὅπου τὸ φῶς αὐτοῦ εἰσέτι δὲν ἔλαμψεν, ἐκεῖ ἡ γυνὴ μένει ἐξευτελισμένη καὶ ταλαίπωρος.

Κύτταξε, λέγει, ἀδελφὴ μου, τὰς ἀθλίαις γυναῖκας τῶν εἰδωλοκρατῶν τῆς Ἰνδίας, ὅπου ἀπαιτεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς πολιτικούς νόμους καὶ ἀπὸ τὰ δόγματα τῆς θρησκείας, νὰ κρατῇται ἡ γυνὴ εἰς πολλὰ ἐλεεινὰ καὶ ταπεινὰ κατὰστασιν. Θεώρησε προσέτι τὴν Κίνα, καὶ ἰδὲ τὴν χαμέρπειαν καὶ τὴν κακίαν, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὰς ἐκεῖ δυστυχεῖς γυναῖκας. Εἰς τὰς νήσους τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὶν εἰσαχθῇ ὁ Χριστιανισμός, δύο τρίτα τῶν παιδίων ἐθανατόνοντο εἰς τὴν νηπιότητά τῶν. Εἰς τὴν Κίρκασσιαν τὰ θήλεα τέχνα πωλοῦνται ἀπὸ τοὺς ἰδίους γονεῖς τῶν εἰς

διαφόρους τιμάς, ἀναλόγους τῆς ωραιότητος καὶ τοῦ βαθμοῦ των. Τοιαύτη εἶναι, ἀδελφὴ μου, ἡ ἀθλιότης τῶν γυναικῶν, καὶ οὕτω μεταχειρίζονται αὐτάς εἰς τὰ ἀφώτιστα μέρη. Εἰς τὸ ἐν θεωρεῖται ὡς ἀκαθαρσία νὰ εἰσέλθῃ ἡ γυνὴ εἰς τὸ οἶκον τοῦ ἀνδρός της, ὅπου αὐτὴ ἔπρεπε νὰ ᾔται ὁ λαμπρότερος στολισμός· εἰς τὸ ἄλλο ἀποβάλλεται τῆς κοινωνίας, καὶ φυλάσσεται μὲ ὄμμα ζηλότυπον, θεωρουμένη ὡς κατὰδικος· εἰς ἄλλο πάλιν πωλεῖται καὶ ἀγοράζεται ὡς ἀνδράποδον ἢ κτῆνος· εἰς ἄλλο ὑπηρετεῖ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ δεσπότου της, χωρὶς νὰ δύναται ποτε νὰ συμφάγῃ μετ' αὐτοῦ· εἰς ἄλλο πρέπει νὰ σηκῶν ὡς ὑποζύγιον τὰ φορτώματα τοῦ σκληροῦ συζύγου της· καὶ κάποτε συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ διάφορα ταῦτα μέρη, τὸ αἷμα της νὰ βοᾷ ἀπὸ τὴν γῆν τὰ δεινὰ της. Ἐμπορεῖ κανεὶς νὰ μᾶς δεῖξῃ μετὰ τῶν ἐξακοσίων ἑκατομμυρίων, τὰ ὅποια πλανῶνται εἰς τὸ σκότος τῆς ἀπιστίας, ἐν μόνον μέρος, ὅπου νὰ θεωρῇται ἡ γυνὴ ὡς σύντροφος τοῦ ἀνδρός—ὡς εὐτυχὴς σύζυγος—ὡς σεβαστὴ μήτηρ; Πόσον δικαίως λοιπὸν, ἀδελφὴ μου, πρέπει νὰ εἰπώμεν ὅτι χρεωστοῦμεν τὸ πᾶν εἰς τὴν ἱερὰν ἡμῶν θρησκείαν, καὶ ἐπομένως καὶ εἰς τὸν πολιτισμὸν, ὅστις εἶναι ἀποτέλεσμα αὐτῆς! Καὶ πόσον πρέπει νὰ συναισθανώμεθα ὅτι ἔχομεν χρέος νὰ συμμορφωθῶμεν μὲ τοὺς ἱεροὺς αὐτῆς κανόνas.

Ἡ γυνὴ, χρεωστοῦσα εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὰς ἀπολαύσεις τῆς παρούσης καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς μελλούσης ζωῆς, ἤθελεν εἶσθαι ἀσυγχώρητος ἂν ἡμέλει νὰ διδάσκῃ αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα της, καὶ νὰ οἰκοδομῇ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς τὴν ἀρετὴν των. Καὶ ποίαν ἄλλην βάσιν ἡδύνατο νὰ καταθέσῃ, ἥτις δὲν ἤθελεν εἶσθαι σαθρὰ καὶ κινδυνώδης; Σέβας πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν εἶναι τόσον φυσικὸν εἰς τὰς γυναῖκας, ὥστε ἡ ἐλαχίστη ἐκ μέρους αὐτῶν περιφρόνησις πρὸς τὴν ἱερὰν ταύτην θρησκείαν διεγείρει φρίκην εἰς πάντα ἔχέφρονas· ἃς προσθέσωμεν δὲ καὶ ὅτι συνήθως εἶναι ἐναργὲς δεῖγμα ἐκλελυμένης ἀρετῆς καὶ ἀρχομένης κακοηθείας.

Παιδεία λοιπὸν καὶ εὐσέβεια ἀπαιτοῦνται εἰς μὲν ὁμοίως ἀξίου μητρικοῦ χαρακτῆρος· αὐταὶ δὲ μετὰ τῆς ἀγάπης, ἥτις διὰ σοφοὺς σκοποὺς ἐνεφυτεύθη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ εἰς τὸ μητρικὸν στήθος, ὠθοῦσι καὶ ἐνισχύουσι τὴν μητέρα εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὰ τέκνα χρεῶν της. Ἡ ἐνάρετος μήτηρ τῶντι χαίρει κοπιᾶζουσα διὰ τὰ τέκνα της.

Κύτταξε, λέγει ἡ συγγραψασα τὸ προκείμενον πόνημα, τὴν νέαν μητέρα, θελκτικὴν καὶ ὠραίαν ὡς τὸ ῥόδον τῆς ἀνοίξεως! Τίποτε δὲν ἔμπορεῖ νὰ χωρίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὸ τέκνον της· εἶναι ὡς ἂν μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα. Ἠγάπα πρότερον τὴν κοινωνίαν, διότι ἡγαπᾶτο καὶ ἐθαυμάζετο εἰς αὐτήν. Πλὴν

τί ἦτον ἡ τότε χαρὰ ὡς πρὸς τὴν σημερινὴν εὐφροσύνην τῆς καρδίας της; Παρατηροῦσα τὰς ἀναπτυσσομένης χάριτας τοῦ βρέφους της, ποῖα αἰσθήματα ἡδονῆς δὲν δοκιμάζει; Θέλεις νὰ καταλάβῃς περισσότερον τὴν ἀγάπην της; Κύτταξε αὐτὴν ὅταν ἀσθενῇ τὸ βρέφος της· πέπτει ἐπ' αὐτοῦ, ἀγρυπνεῖ δι' αὐτὸ, τὸ παρηγορεῖ μὲ τὴν ἀπαλὴν φωνὴν της, κάθηται ὀλοκλήρους νύκτας πλησίον του, ἢ τὸ κρατεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ μ' ὅλας τὰς φροντίδας ταύτας λάμπει εἰς τὰ ὄμματα της χάρις, ἥτις δὲν ἐφαίνετο πρότερον, ὅτε παρεδίδετο εἰς τὰς συναναστροφὰς καὶ εἰς τὰ τοῦ συρμοῦ, καὶ ὅταν ἡ ὑγεία ἀναλάμψῃ πάλιν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ παιδιοῦ της, ποῖα αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καὶ δοξολογίας πρὸς τὸν Θεὸν δὲν ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν καρδίαν της;

Ἔπεται συνέχεια.

ΜΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΑΝΤΙΑΓΩΓΙΑΣ.

ΤΙ ἤθελες ὀνομάσει τὸν ὅστις ἤθελε ρίψει τὴν ναυτικήν του πυξίδα, διότι δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ διατὶ τὸ ἄκρον της βλέπει πρὸς ἄρκτον; ἢ τὸν ὅστις ἤθελε ρίψειν ἀκριβῆ τινὰ γεωγραφικὸν χάρτην, διότι δὲν εὐρίσκεται εἰς αὐτὸν ἡ περιγραφή τινῶν παραθαλασσιῶν, τὰ ὅποια δὲν ἐλπίζει ποτὲ νὰ ἴδῃ, καὶ μὲ τὰ ὅποια δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν; Τί ἤθελες εἰπεῖ διὰ τὸν ὅστις ἤθελεν ἀπορρίψειν ὅλα του τὰ ἀστρονομικὰ ἐγχειρίδια, διότι δὲν περιγράφουσι τοὺς κατοικοὺς τῆς σελήνης καὶ τῶν πλανητῶν; ἢ τὸν ὅστις ἤθελε καταφρονεῖ πᾶν σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον δὲν λύει ὅλας τὰς ἀπορίας, ὅσας ἡδύνατό τις νὰ ἔχῃ περὶ τῆς ὕλης αὐτοῦ; ἢ, διὰ νὰ πλησιάσωμεν εἰς τὸν σκοπὸν μας, τί ἤθελες εἰπεῖ διὰ τὸν ὅστις, ἐνῶ πάσχει ἀπὸ θανατηφόρου ἀσθενείας, ἀπορρίπτει ἀξιόλογον ἱατρικὸν μόνον διότι ὁ ἱατρός του δὲν στέργει νὰ τὸν εἴπῃ πρῶτον πόθεν ἔλαβε τὴν ἀσθενείαν του, καὶ πῶς τοιαῦται ἀσθενεῖαι ἔλαβον ἀρχὴν εἰς τὸν κόσμον, διατὶ ἀφέθησαν νὰ ἐμβῶσιν εἰς αὐτὸν, καὶ διὰ τίνων μυστικῶν νόμων ἢ δυνάμεων τὸ προσφερόμενον ἱατρικὸν ἤθελε φέρειν ἐξάπαντος τὴν θεραπείαν του; Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ κατάστασις καὶ τοιαύτη ἡ μωρία τῶν ὅσοι καταφρονοῦσι τὰς Γραφὰς, διότι δὲν τοὺς ἀποκαλύπτουσι τὰ μυστήρια, τὰ μόνον εἰς τὸν Θεὸν ἀνήκοντα. Αἱ ψυχαὶ των πάσχουσι θανατηφόρον ἀσθενείαν. Ἀλάνθαστος ἱατρός ἀποκαλύπτεται εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ὅστις μὲ μεγίστην του δαπάνην ἐπρομήθευσεν ἱατρικὸν, τὸ ὁποῖον τοὺς προσφέρει ἄνευ ἀργυρίου καὶ ἄνευ τιμῆς, καὶ ὅμως ἀποποιοῦνται νὰ δεχθῶσι τὸ ἱατρικὸν τοῦτο, διότι ὁ ἱατρός δὲν κρίνει ἀναγκαῖον ν' ἀποκριθῇ εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ καμῶσι διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσθενείας των, διὰ τὴν εἰσοδὸν τῶν τοιοῦτων ἀσθενειῶν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐσυγχωρήθῃ ἡ εἰσοδος αὐτῇ· εἰπέ μας, φωνάζουν, διατὶ